

Teunis van Bezooijen (85) heeft zichzelf een missie opgelegd, al dringt de tijd. Daar is hij helder in. Al zestien jaar doet hij onderzoek naar de waarheid achter de tragische dood van zijn vader, die in de oorlog de deuren van zijn boerderij aan de Minkeloos opende voor het verzet. Hoe kon het tegen het einde van de oorlog toch zo gruwelijk fout gaan voor het gezin Van Bezooijen?

‘Gastvrijheid van mijn vader heel duur betaald’

Jos Verlegh

Het is koud, nat en stil op de begraafplaats in Hoogblokland. Van Bezooijen kijkt goedkeurend naar het oorlogsgraf van zijn vader Henk. „Ze hebben de bloemen netjes onderhouden”, klinkt het van onder de zwarte paraplu. Het blijft even stil. Teunis woont in Goes en komt dus niet zo vaak bij het graf. Maar sinds zijn verhuizing in 2007 naar Zeeland maakt hij zich sterker dan ooit voor de rehabilitatie van zijn vader, een verzetsheld die vlak voor het einde van de oorlog door de Duitsers is gefusilleerd. „Hij kreeg nooit de eer die hem behoort toe te komen, alleen maar dit eenvoudige graf.”

Hoe kon een verrader zo makkelijk infiltreren bij het gewapende verzet in de regio, waarvan de commandopost op de boerderij van zijn vader was gevestigd? Dat is de vraag die Teunis al jaren bezighoudt.

Volgens Van Bezooijen zijn de verzetsleiders van toen, Maarten Schakel en Jaap Wieringa, na de oorlog niet eerlijk geweest over hun rol. „In de periode onder hun commando zijn verzetshelden verraden door mannen die wel heel makkelijk konden infiltreren. Zes verzetsstrijders kwamen daardoor om. De leiders namen niet de verantwoordelijkheid blijkt uit hun verklaringen over deze trieste gebeurtenis. Schakel werd na de oorlog dé man in de Alblasserwaard, werd op een voetstuk geplaatst. Maar voor de gefusilleerde gastheer van zijn commandopost, mijn vader, kon er geen aandenken af. Onbegrijpelijk.”

Henk van Bezooijen (42) werd op 6 februari 1945 door de Duitse bezetters uit zijn boerderij geplukt, gevangen gezet in Utrecht en twee maanden later zonder vorm van proces doodgeschoten in Fort De Bilt. Een maand later vierde Nederland de bevrijding. Teunis was een jochie van 8, zijn broer Gerrit 12. Waar het land juichte en overal de nationale driekleur wapperde, dacht de kleine Teunis dat zijn vader nog wel terug zou keren op de boerderij. „Dat gevoel heb ik een half jaar gehad. Ik dacht steeds: straks staat pa hier weer.”

Minkeloos

Henk, als boerenzoon geboren in Everdingen, werd na zijn huwelijk met Adriaantje Pesselse boer in Meerkerk. Daar werden twee jongens geboren, Gerrit (1932-2014) en Teunis (1936). Vlak voor de oorlog verhuisden ze naar een grotere huurboerderij aan de Minkeloos in het buitengebied van Hoogblokland. Vader kwam er al vrij spoedig alleen voor te staan toen zijn vrouw overleed. Tijdens de oorlog, eind 1944, hertrouwde Henk. Een huwelijk dat slechts een paar maanden duurde.

Onze boerderij werd het hoofdkwartier voor het verzet in de regio

– Teunis van Bezooijen (85)

Hoe kon het tegen het einde van de oorlog toch zo gruwelijk fout gaan voor het gezin Van Bezooijen? Teunis heeft daar wel een verklaring voor. Medio 1944 besloot de regering in Londen dat de verschillende ondergrondse organisaties moesten samensmelten. De Binnenlandse Strijdkrachten werd opgericht. Vergelijk het met een fusie van verschillende bedrijven, waarbij interne ruzies ontstaan over bevoegdheden. In die sfeer van soms onderling wantrouwen is het fout gegaan. Maarten Schakel moest de klus klaren in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Schakel kreeg van Van Bezooijen toestemming om een commandopost in te richten op zijn boerderij. De 6de en 7de compagnie kregen er onderdak onder aanvoering van Maarten Schakel en Jaap Wieringa.

Knokploegen

De boerderij werd een cruciale plek voor het verzet. Er werd veel vergaderd, een zender geplaatst, wapens opgeslagen, aanslagen voorbereid en knokploegen getraind. Schakel en Wieringa trainden verzetsstrijders in het gebruik van wapens. „Mijn vader, Schakel en Wieringa namen enorme risico's. Ze wisten dat bij ontdekking de doodstraf zou volgen.”

Van Bezooijen kreeg als schuilnaam Henk Minkeloos. „Ik was een jochie. Dat mijn vader in het verzet zat, wist je niet als kind. Zoiets vertelt een

vader niet tegen zijn zoons. Bijna de hele oorlog waren er wel mensen op de boerderij, pas veel later besepte ik dat we onderduikers hadden.”

Teunis is ver na de oorlog op zoek gegaan naar de gebeurtenissen op de boerderij van zijn jeugd. Aan het sluimerende gevoel van onbehagen moest een einde komen. Ook vroeg hij zich af wat de drijfveer van Henk is geweest om zulke grote risico's te nemen. „Mijn vader had een sterk gevoel voor rechtvaardigheid en een sterk karakter. En hij moet een rotsvast vertrouwen hebben gehad in een goede afloop. Hij koos niet de makkelijke weg. Onderduikers helpen, daar hoefde hij niet over na te denken. Mensen die weigerden te werken in Duitsland, Joden, piloten, verzetsstrijders, iedereen kreeg onderdak. Onze boerderij werd het hoofdkwartier voor het verzet in de regio.”

In de winter van 1945 ging het mis. Op dinsdagavond 6 februari haalden de Duitsers Henk uit zijn boerderij. Een paar weken eerder was een distributiekantoor in Asperen overvallen door het verzet, voedselbonnen werden gestolen voor de onderduikers. De zaak was verraden, de overvallers gepakt en dagenlang gemarteld. Iemand sloeg door en noemde de boerderij aan de Minkeloos als plek waar wapens verborgen lagen.

Op 31 maart 1945 stond Henk in Utrecht voor een vuurpeloton. Om 14.00 uur werd het vonnis voltrokken. Teunis: „Maarten Schakel stond die week trillend voor ons. Hij kwam vertellen dat onze vader dood was. Ik kon het niet geloven, ben heel hard weggerend.”

Een maand na de bevrijding werd Henk van Bezooijen herbegraven. Hij kreeg een oorlogsgraf op de begraafplaats in het dorp, vlak bij het kerkje waar hij voor de oorlog nog wel eens een preek las. Teunis en oudere broer Gerrit werden gescheiden van hun jonge stiefmoeder en in het gezin van een oom en tante opgenomen. Over de gebeurtenissen in de oorlog werd weinig meer gesproken. Het was verraad, meer kreeg de familie niet te horen.

Sinds 2005 is hij op zoek gegaan naar de waarheid over zijn vader. „Wie heeft hem verraden? Hoe heeft het kunnen gebeuren maar vooral, waarom kreeg mijn vader alleen maar een eenvoudige grafsteen terwijl naar andere verzetsstrijders straten zijn vernoemd als aandenken?”

Veel te laat

Geholpen door de archieven die nog niet zo lang geleden openbaar werden, is heel veel meer bekend geworden. Daarmee heeft Teunis de reconstructie van de gebeurtenissen kunnen afsluiten. „Veel te laat natuurlijk, want de mensen die iets zouden kunnen toelichten leven niet meer. Ik heb in de boeken over de Alblasserwaard geen duidelijke

▲ Teunis van Bezooijen voor de boerderij aan de Minkeloos waar hij als kind woonde en waar zijn vader door de Duitsers werd opgepakt. Daaronder vlnr: Kleine Teunis op de boerderij aan de Minkeloos, het kleine schuurtje voor het huis staat er nog steeds. Henk 'Minkeloos' van Bezooijen en het borstbeeld voor Maarten Schakel.

FOTOS COR DE KOCK/PRIVEFOTOS

lijjk beeld kunnen vinden over de voor mij kritische periode, maar dankzij archiefstukken heb ik meer betrouwbare informatie gekregen.”

Dat zijn vader is verraden, staat vast. Opvallend is de figuur Hans Gerver. Een Amsterdammer die in de herfst van 1944 onderdak kreeg in Leerdam. Hij gaf zich uit voor verzetsstrijder. De commandanten vertrouwden kennelijk de nieuwkomer. Hij werd opgenomen in de instructiegroep die door Schakel en Wieringa werd getraind.

Op voorspraak van Gerver voegt zich op 16 januari 1945 nog een Amsterdammer bij het verzet, Pieter Lahnstein. Vanaf de volgende dag deed Lahnstein al mee aan twee overvallen die door de ploeg Heukelum werden uitgevoerd, waaronder de overval op het distributiekantoor in Asperen. Drie dagen na aankomst verdween Lahnstein al weer van het toneel. De jonge Amsterdammer was een verrader die voor de Duitsers werkte en de namen van de belangrijkste mannen doorgaf. Evert Nool, Marinus Visser en Arend Zemerling werden eind januari 1945 opgepakt. Ze werden gemarteld, waarbij Zemerling dootsloeg. Direct na de aanhouding ontvingen Schakel en Wieringa hun commandopost en wisten alle sporen. Op 6 februari vielen de Duitsers de boerderij binnen, vonden niets maar namen wel Henk mee.

Het minste wat hem nagelaten moet worden, is een juiste beschrijving van de geschiedenis

– Teunis van Bezooijen (85)

De rol van Hans Gerver is nooit helemaal duidelijk geworden. Het was een praatjesmaker, die wel heel erg snel is toegelaten tot het gewapend verzet. Hij draaide volop mee en was zeer actief, werd gewaardeerd vanwege de risico's die hij durfde te nemen. Gerver werd door Schakel verdacht van verraad maar het bewijs kon niet worden geleverd. Wel moest hij de groep verlaten. Niet veel later is hij geëxecuteerd door het verzet in het Noord-Hollandse Spanbroek op verdenking van collaboratie met de vijand. Na de oorlog is hij echter niet schuldig bevonden en met grote militaire eer herbegraven in Hoorn. Lahnstein werd na de oorlog als verrader opgepakt. Na een eis van de doodstraf kreeg hij een levenslange gevangenisstraf. Een paar jaar later werd de straf omgezet in twintig jaar cel.

Interne strijd

Wat Teunis van Bezooijen tot het bot toe frustrert, is het feit dat Gerver en Lahnstein zo makkelijk deel konden uitmaken van het verzet. „Volslagen onbekende personen van ver buiten de regio. Dat is de leiding kwalijk te nemen. Bekend is dat bij de hervorming van de verzetsgroepen in 1944 ruzie is ontstaan over wie de leiding kreeg. Die interne strijd is vrijwel zeker van grote invloed geweest bij het betrachten van de noodzakelijke

zorgvuldigheid. Zeer waarschijnlijk wilde men verborgen houden dat de oprichting van de BS mijn vader noodlottig is geworden. Ik kan niet tot een andere conclusie komen. In de boeken die jaren na de oorlog verschenen, ook van Schakel zelf, lees ik niet terug dat ze verantwoordelijkheid nemen voor de gemaakte fouten. Ik denk dat ze de arrestaties van de later doodgeschoten mannen als een blamage hebben ervaren, een smet op hun blaas.”

„Mijn vader was de gastheer voor Schakel en Wieringa, stelde zijn boerderij beschikbaar. Zij moeten de dood van Henk als een mokerslag ervaren hebben. Zich schuldig voelden vanwege de blunder dat niet-gescreende personen konden deelnemen aan het gewapend verzet. Na de oorlog hadden ze moeten erkennen dat ze dat niet goed hebben gedaan. Ze hebben hun betrokkenheid altijd ontkend. Mijn vader verdiende beter. Het minste wat hem nagelaten moet worden is een juiste beschrijving van de geschiedenis. Natuurlijk, het was een uitzonderlijke situatie, oorlog. Moeilijke omstandigheden, het had iedereen kunnen overkomen. Maar als je fouten maakt, wees er dan open en eerlijk over en wijs niet naar anderen om je eigen betrokkenheid buiten beeld te houden. De gastvrijheid van mijn vader is heel duur betaald.”